

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

De bona spe. Sermo. viij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

tionem recepit quoniam natus fuit christus credens ipsum esse filium dei: tres quoniam audiuit angelos carantes gloria in altissimis deo, Quoniam audiuit Simeonem tenentem christum in vlnis ac dicens Luc. ij. Nunc dimittis servum tuum etc. O ioseph quanta erat leticia tua: o quantum gratulabaris quoniam cogitabas habitasse tanto tempore cum christo: quoniam stabas cum virgine et christo ad vnam mensam et maxime tot annis. Item quoniam erat duodecim annorum tenebat manum christi cum suis. Quanta leticiam ex hoc capiebat? Ipse veniebat extra sensum. Pie credas quod sepius in die christus Ioseph osculabatur: ut faceret filium patris. Vere Ioseph potest cuius propheta canere. Consolationes tue letificaverunt animam meam: ergo anima considera cum fide si audieris christum loquentem quid ageremus? Creparemus ex devotione. Et tu Ioseph qui tantam habuisti pietaticam cum filio dei: quomodo faciebas? Credo quod ex nimia dulcedine et devotione ne eribas a sensibus.

¶ Ioseph ultra predictas habuit etiam alias excellentias. Capm. ij.

Etiam excellentiam divinalem velle dicere: sed non sufficit tempus: tamen cape ut potes. Nam tres habuit dignitates in hac terra excellentia. Prima fuit simularionis: quia vocatur pater putativus. Secunda gratificationis: quia quando deus aliquem eligit ad aliquem magnum statum: semper sibi magnas dat gratias. Et propterea eligendo Ioseph ad tantum ministerium: quantas gratias sibi dedit cogita. Tertia gratia visionis: quia vidit omnia que prophete predicaverunt de virgine et de verbo incarnato: qui tetigit eum manibus et fide. Multa sunt privilegia Ioseph: et specialiter ista novem que audisti. De precemur igitur ut intercedat pro nobis ad virginem et filium: qui in hoc mundo det nobis suam gratiam: et in alio gloriam. Amen.

De spe bona,

Sermo, viij.

Statete et videte

te quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. ps. lxxxiij. Statuerunt multi ceco errore inducti nihil aliud querere et desiderare quam bona breviter: sicut huius seculi res perituras mundi. Qui si saperet et intelligeret quoniam multa et magna promittit deus diligentibus se: hec omnia terrena et caducavelut stercorea reputaret. Sed ut omnes ad regnum celorum erigere valeat affectus suos: in presenti se tractandum est de virtute spei. Verba autem proposita sunt dicta in persona civium celorum: qui dicunt ps. lxxxiij. Sustate et vos mundasini: et videte quoniam suavis est dominus. scilicet amicus suis: quibus tanta ineffabilia bona largitur. Beatus homo qui sperat in te. ps. lxxxiij. In quibus tria mysteria concurrunt: contemplanda: videlicet

Primum de sua diffinitione.

Secundum de sua distinctione.

Tertium de sua fructificatione.

Primo contemplamur spei diffinitionem. Ubi est videndum quod a doctoribus diffinitur. Notandum autem quod a doctoribus tres diffinitiones assignantur.

¶ Prima est magistri. in. sen. di. xxvj. sic dicentis: Spes est virtus qua spiritualia et eterna dona sperantur. ¶ Secunda est glossatoris Pauli Symonis Roma. v. sic dicentis: Spes est certa expectatio future beatitudinis proveniens ex meritis et gratia dei. ¶ Tertia est Augustini. dicentis: Spes est virtus qua quis se ad id quod credit pervereturam presumit. ¶ Circa autem istas diffinitiones monstrande sunt tres regule: quarum

Prima est: possibilitas.

Secunda est: varietas.

Tertia est: veritas.

¶ Circa primam queritur utrum possibile sit homini viatori sperare beatitudinem sempiternam? Et videtur quod non: quia dicit Augustinus. In vna diligere possumus: incognita nequaquam. Sed non cognoscimus beatitudinem: quare transcedit in

tellectū: sicut oculus sol. iuxta illud. f. **Eccl. ij.** Oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit. ergo nec diligēt nec sperat. Sicut solēt quīq; sensuales dicere: Quis vidit paradysum? Quid possumus scire de illa beatitudine: cum nihil videamus nisi spalia bona? Dic fatiamus paradysum. Dic constituamus finē nrm. Quibus sic doctores respōdēt Et primo angelicus doctor. **Tho. ij. ij. q. xvij. r. j. ij. q. v. r. Bona. in. iij. dist. xlij. r. Sco. r. Rich. in eodē loco:** q; vera beatitudo pōt dupliciter cōsiderari. s. in generali r. particulari. Si cōsiderat in generali inquantū est bonū sufficientissimū cognoscibile ex se: dico q; oibus est nota: q; quilibet scit qd est bonū: r. qd sufficientissimū esse. In particulari hō inquantū p̄sistit in clara visione dei: dico q; nō est cognoscibile illud bonum: qd dñs largit scis suis. Nullus nāq; posset cogitare: nullus audire: q; excellens sit r. sublimis glia illa. Oīa em̄ bona tēporalia nihil sunt respectu illius. Que oīa p̄bari possunt exēplis scōr;: q;bus illud narrādū occurrit: qd Aug. narrat in epla ad Lyrillā de trāitu bti Hiero. vbi ait: Sed vt merita btissimi Hiero: nō lateat: qd mihi diuina clemētia annuēte in ipso sui obitus die accidit: enarrabo. Eadem nāq; die et hora: qua erutus putredine atq; immundicie carnis toga: Hiero. sc̄tus vestimētū p̄petue immortalitatis r. inestimabilis glie r. leticie induit: postus in cellula mea quiescens: auidē cogitans qualis inesset aīabus btōr; q; cū rpo gaudēt glie r. leticia rum quātitas: cupiens inde et hac materia breuem cōponere tractatū: p̄cibus impulsus nostri Severi quondā venerabilis Martini turonē. epi discipuli charta r. calamo pugillariq; in manib; susceptis: breuem volēs scribere eplam sc̄tissimo Hiero. destinādus: vt qcqd de hoc sentiret: respōderet. Sciebas em̄ in tam difficili questione a nullo alio viuētium me posse euidentius edoceri. Cū itaq; inciperē salutationis exordīū. Hiero. in

effabile subito lumē nris inuisum tōib; nrisq; linguis minime declarandū: cum ineffabili inauditaq; celoz; fragrantia: cellulā in qua stabā intrauit tā hora cōpletionis. Quo a me viso: stupor: admiratio: q; cōmorus: animi r. mēbror; virtutes amisi. Nesciebā em̄ tūc q; dextera dei exaltasset seruū suū: notas faciēs in populis virtutes suas. Nesciebā etenim q; de antiq; miseratiōis seruuz; fidelē a carnis imūdicis soluisset: r. tā sublimē ei ī celo sedē passeret. Nesciebā certe iues stigabiles vias dñi: nesciebā thesauros infinite dei sapiētie r. scie. Secreta r. occulta dei iudicia nō cognoscebā: qm̄ qd vult facit ineffabili sapientia ad sui cōgnitionē venire. Quos autē vocat p̄des tinat: iustificat: r. beatificat. put decreuit cōuenire. Itaq; q; talem mei oculi nūq; p̄senserāt lucē: talē olfactus meus odorē nō p̄senserāt: tā nouis: tā inauditis signis obstupebam. Inter hec in me cogitationibus p̄strepētib; qd hoc esset: de luce dicēs verba vox emicuit. Augustine augustine quid q̄ris? Putas ne in breui mittere vasculo mare toru;: breui includere pugillo terrarū orbē: celū firmare ne vītatōs exerceat curius? Que auris nulla p̄ sonuz; hausit: audiet tuos? Que oculus nullius hōim videre potuit: tuos videbit? Que cor humanū nullatenus intellexit: nec etiā cogitauit: existimas te posse intelligere? Infinite rei qd erit finis? Poti; totū mare in arcissimo clauderet vasculo: potius terrarū orbē paruulus teneret pugillus. potius a motu p̄tinuo celū desisteret: q; gaudio r. glie q;bus btōr; aīe sine fine potuntur: minimā intelligeres particulā: nisi vti ego vera experiētia doceretur. Et sequitur adhuc. Ego stupēs pauore admiratione tā inuisa: pene amēs: oī quāsi vi gore carens his verbis aliquale sumēs audaciā tremebūda voce dixi: Fas vti nam mihi foret: qd tā felix es r. glifus: q; tā honorifice ad illa p̄peras gaudia: q; taz dulcia eloq;a faris meo gutturi nō ambigere. At ille. Nomē inq; meū que?

ris. Hieronymi illius p̄byteri cui trās-
mittēda eplam iā scribere incepisti sum-
ma: q̄ in hac hora in berblee Jude: car-
nis onere deposita: cū xpo oīq̄ celesti co-
mitata cohorte: decorata pulchritudine
of illustrata splēdore: illo iduta immor-
talitatis deaurato vestimēto: circūami-
ta oīm bonoz & gaudioz varietate: so-
noz oīm: triūphali cū diademate coro-
nata: & oī b̄titudine & felicitate vallata:
tū gl̄iose iaz ineffabiliter p̄go ad regna
celoz sine fine mansura. Nullū em̄ gl̄ie
expecto defectū: sed augmētū: sed iterū
iūgar corpori gl̄ificādo: & nullatenus
morituro: sed gl̄iā quā nūc solā habeo
habitura in illa. s. vniuersali carnis res-
urrectione cū xpo. Et sequit̄ infra. Pla-
ceat aut̄ volūtati tue aliqua mihi inter-
rogati respondere. Quid optas dicito:
me oī volūtati tue scias respōsurā. Hel-
lex in quā intelligere vtrū b̄toz aīe que
dam velle possint q̄ obtinere nequeant.
Et illa. Anū Augustine noueris q̄ sc̄to
rum aīe in illa eterna gl̄ia: ita sunt solis
date & firmate in deo: q̄ nulla sibi inest
alia volūtatis nisi dei in quo nihil velle
aliud p̄nt nisi q̄ deus vult. It̄ q̄ volunt
obtinere p̄nt. Etenī quecūq̄ volunt de-
us vult & adimplet. Nemo q̄ppe nostrū su-
is fraudat desiderijs: q̄ nihil p̄ter deū
aliq̄s nostrū optat. Qm̄ nō semp̄ vt vo-
lumus in deo habemus: nra semp̄ desir-
deria sunt plenissime adimplera. Vale.
It̄o ergo nō nullus viuēs pōt cognos-
cere altitudines gl̄ie sc̄toz. Tū nō est
parūpēdēdū tāle bonū: q̄ fatuus esset
qui nihil crederet nisi q̄ videret. Nam
multi carnales & sensuales: q̄ nō vide-
runt sc̄toz gl̄iā: illā negāt & parūpē-
dunt. De q̄bus ait Greg. iij. dial. in plo-
go. Carnales q̄q̄: q̄ inuisibilia illa sc̄re
nō valēt per experimentū: dubitāt vtrū
ne verū sit q̄ corporalibus oculis nō vi-
deret. Itaq̄ ponit exēplum de muliere
pregnante &c. applica figuram que ha-
betur. iij. Reg. x. de regina Saba: q̄ au-
dita fama Salomonis &c. dixit corā re-
ge: Beati viri tui: & beati serui tui hi qui

stant coram te semper: & audiunt sapiē-
tiam tuā. Glo. regina admirando in lau-
dem Salomonis erupit dicēs: Beati vi-
ri tui &c. Vere b̄ti sunt quoz rex est xps
& qui eterna eius visione p̄frui merent̄:
& gl̄iā quā habet cū p̄re & sp̄sc̄to con-
spicere: & sapientiaz quam mūdis corde
ostendit se p̄petualiter papere letātur.
hec ille. Et oīa q̄ dicta sunt de particu-
lari cognitione dicta sunt &c. ¶ Sed cō-
siderādo beatitudinē in generali omēs
possunt illā appetere: q̄ ad hoc natura
liter mouent̄: vt ait Aug. li. x. de ci. dei.
c. f. Oīm certa sn̄a est qui rōne quoquo-
mō vti possunt beatos esse omēs hoīes
velle. Et eodem lib. c. xxix. Natura indi-
dit nobis vt beati immortalesq̄ esse cu-
piamus. Qd̄ p̄bati pōt per id q̄ dicit
Arist. iij. Topi. Max. inus bonū oēs ma-
xime appetunt. & Boe. iij. de cōsol. Oīs
mortalū cura quā multipliciū studioz
labor exercet: diuerso q̄dē calle p̄cedit:
sed tñ ad vnū b̄titudinis finē nitit̄ per-
uenire: quo adeptō nil aliud desiderare
queat. hec ibi. Oēs igitur in exercitijs &
laboribus nil aliud querūt: q̄ aliqd̄ bo-
nus in quo possint letari & quietari. Et
qm̄ multi credūt illud bonū esse in diui-
tijs: multi i hononibus: multi in magni-
ficentijs: ideo ibi constituunt finē suoz.
Qui tñ possunt cognoscere errorem suū
triplici ratione.

Primo rōne cōitatis.

Secūdo rōne insatiabilitatis.

Tertio rōne exēplaritatis.

Primo rōne cōitatis pōt q̄s cognos-
cere in nullo tēporalium bonozum esse
beatitudinem istā. Nam cum beatitudo
sit quoddā ens per se bonus: nō compa-
titur secum aliquod malū s̄m Tho. ij.
ij. q. ij. Sed oīa bona tēporalia sunt cō-
muniā bonis & malis: ideo in ipsis nō
est vera beatitudo. Quis nāq̄ tā excors
est vt nō iudicet esse malos homicidas
latrones: versipelles: & similes? Et tñ hī
& mali sunt diuites &c. Ideo ait Aug. f.
de ciui. dei. c. viij. Placuit quippe diuis

ne providentia pparare in posterū bo-
na iustis: qbus nō fruent iniusti: r ma-
la impijs qbus nō ex cruciabunt boni.
Ista hō tpalia bona r malavtriusq vo-
luit esse cōia: vt nec bona cupidi appet-
tant q mali quoqz habere cernunt: nec
mala turpiter evitent qbus r boni ple-
rūqz afficiunt. Interest aut plurimū q-
lis sit vsus vel earū rerum q pspere vel
earū q dicunt aduerse, hec ibi. Sed vt
fortius dicamus. Quid pōt dici in hoīe
summū bonū qd belue r bruta partici-
pant. Ideo ait Zacch. in. diui. isti. aduer-
sus gētes. Luz de officio hoīs agat opy
summū summi aīalis bonū in eo consti-
tui: qd cōe cū alijs aīalibus esse nō pos-
sit. Sed vt feris dētes armētis comua:
volucris pēne pprie sunt ita hoī suū
aliquid debet ascribi: sine quo rōnē sue
conditionis amittat. Nā qd viuēdi aut
generādi causa datū est: oībus quidem
est bonū naturale: summū tñ nō est nisi
qd est unicuiqz generi pprius. hec ille.
Nec etiā bona anime sunt hoīs beatitu-
do: vtputa sciētie r virtutes: qz nec ista
ppter se acqruunt: sed pppter aliud. Vñ
Zacch. eodē loco ait: Qui sciam summū
bonum facit aliqd hoī ppriū dedit: sed
sciam alterius rei grā hoīs appetunt
nō pppter seipsam. Quis em scire, cōten-
tus est nō expetēs aliqū scie fructum?
Artes ideo addiscunt vt exerceant. Ex-
ercentur aut vt ad subsidia vite: vel ad
voluptatē: vel ad gloriā. hec ille. De vir-
tute aut q nō sit bonum hoīs summū:
idem subdit: Superest etiā vt refellam
qui virtutem ipsam summū bonū pu-
tauerunt. In qua opinione etiā Mar-
cus Tullius in quo multa inconsidera-
te fuerunt. Nō enim virtus ipsa summū
bonum: sed effectrix r mater summi bo-
ni est: qm perueniri ad illud sine virtus
te nō pōt: hec ille. Q Secōdo pōt ostendi
in nullo bono tēporali esse summū bo-
num rōne insatiabilitatis. Est enim be-
tudo fm Bon. in. iiii. di. xlii. q. i. finis sa-
tians appetitum. Sed nihil est in hoc
mūdo qd satiare possit appetitum hoīs

nō diuitie: nō honores: nō magnificen-
tie: r similia: ergo r. Ideo ait Sen. in
vna eplārum ad Lucil. Congerant ite
quicquid multi locupletes possident: r
vltia pūuatum pecunie modū fortuna
te puehat: auro tegat: purpura vestiāt:
r ad hoc modus delictarū r opū te per-
ducāt vt terrā marmoribus abscondas.
Non tñ tibi habere liceat: sed r calcare
diuitias. Accedāt statue r picture r qz
quid ars vlla elaborauit: maiora his ca-
pere discas. Naturalia em desideria in-
finita sunt: r falsa opinione nascuntur:
vbi desinant nō habēt. hec ille. Exēplū
patere pōt de Alexan. magno: q postq
adeptus est quasi totius mūdi imperiū
dicebat: Mūdus nō sufficit mihi. Ergo
in istis nō est beatitudo: s; in gloria dei
sicut ait ps. xv. Satiabor cū apparuerit
gloria tua. r Aug. lib. cōfessionū. Re-
dite preuaricatores ad cor: r inherete il-
li soli qui fecit nos: state in eo r habitis
quiescite i eo r requiescetis. Quare itis
in aspera qm istud bonum qd queritis
vel amatis ab illo est. Q Tertio id pba-
tur ratione exemplaritatis. Dēs nāqz
sancti exhibent nobis huius veritatis
testimonium: qui non solum huius mū-
di vanitates r voluptates non quesi-
runt: verū etiā ipsas auferunt vsqz ad
mortē. Et hoc pbat duplici autoritate.
Q Prima est Pauli exemplificando de
patribus veteris testamēti ad Heb. ij.
sic dicentis: Sancti per fidem vicerunt
regna: opati sunt iusticijs: adepti sunt
reptomissiones. Obturauerunt oīa leo-
num: extinxerunt impetum ignis. Effu-
garunt aciem gladij: cōualuerunt de in-
firmirate: fortes facti sunt in bello. Cas-
tra verterūt exterorū. Acceperūt mulie-
res de resurrectione mortuos suos. Alij
aut differti sunt: nō suscipientes redem-
ptionē vt meliorē inuenirēt resurrectio-
nem. Alij hō ludibria r verbera experti
in super r vincula: r carceres lapidati
sunt: secti sunt tentati sunt: in occisione
gladij mortui sunt. Circūierunt in melo-
tis: r in pellibus captiuis egentes an?

gustati: afflicti: quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes: in montibus et speluncis: et in cavernis terre. Dec ubi. Alia est Rabani in sermone omnium sanctorum: qui exemplificat de sanctis noui testamenti dicens: Apostolis subiectum est triumphale martyrum nomen: qui per diuersa tormentorum genera christi passionem non lascentibus precordiis: et mentibus imitabantur. Alij namque ferro perempti: alij flammis erusti: alij flagris verberati: alij vectibus perforati: alij cruciati patibulo: alij pelagi periculo demersi: alij viui decoriati: alij vinculis mancipati: alij linguis priuati: alij lapidibus obruti: alij frigore afflicti: alij fame cruciati: alij sine truncatis manibus: siue ceteris cessis membris: spectaculum contumelie in populis mundi: propter nomen domini portauerunt. hec ubi. Quid dicam de christo qui semper ostendit in hac vita non esse beatitudinem: et amaritudinem habuit usque ad crucis mortem? De quo Firmianus Lacf. vii. diui. insti. ad versus gentes sic ait: Pater noster: ac dominus qui condidit formauitque celum qui solem cum ceteris sideribus induxit: qui libratam magnitudine sua terram vallauit montibus: mare circumdedit: amnibusque distinxit: et quicquid est in hoc opere mundi conseruit atque perfecit ex nihilo: perspectis erroribus hominum ducem misit qui nobis iusticie viam paraderet. Hunc sequamur omnes: hunc adiuuamus: huic deuotissime pareamus: quoniam solus ut ait Lucretius. Veridicis hominum purgavit pectora dictis. Et finem statuit torpedinis atque timoris. Exposuitque bonum summum quo redimimus omnes. Quid foret atque via monstrauit limite paruo. Quo possimus in id recto contendere cursu. Nec monstrauit tamen: sed etiam processit: ne quis difficultatis gratia iter virtutis horeret. hec ubi. Eleuentur igitur ex his cordis nostri studia ad cognoscendum regnum celorum: et inflammentur affectus ad amorem glorie: quod ubi et perfectissime locum da requies inuenitur. ¶ Secunda regula monstranda dicitur: varietas. In qua videndum est que differentia sit inter fidem et spem. Respondet hinc Augu. in enchiridion: quod est triplex. Prima quod spes non est nisi bonarum rerum: fides vero malarum et bonarum. Secunda quod spes est futurorum tantum: fides vero est futurorum preteritorum et presentium. Tertia quod spes est de bonis tantum sibi: fides vero de bonis tam sibi quam alijs. ¶ Tertia regula dicitur: veritas. In qua tres veritates notari possunt. Prima hinc. s. Tho. ii. ii. q. xvii. quod in beatis non est spes: quod iam habent quicquid volunt. Unde ad Romanos. vii. Quod videt quis quid sperat? Et Augu. x. de ciui. dei. c. xxv. ait: Spes enim que videtur non est spes. Tanta est enim in ipsis certitudo beatitudinis: quod nullam spem habere coguntur. Si vero dicatur quod sancti in patria expectant resurrectionem et corporum glorificationem: ergo sperant. Respondetur hinc Bona. quod nec anime beatorum nec angeli proprie habent spem. Et ratio est: quod spes est expectatio premij substantialis. Omnes autem hi premij substantialia habent: et ideo carent spe proprie dicta. Alia est ratio: quod spes habet annexam fidem. Si des autem cognitio enigmatica est. Et quod claritas visionis diuine tollit omnia enigmata: per consequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rationem dicitur: quod nec anime nec angeli habent spem. Potest tamen dici quod in eis non ponatur spes proprie dicta. s. que est expectatio premij substantialis: est tamen in eis spes large dicta per quancumque expectatio de se de se et gau dij accidentalis. ¶ Secunda veritas est: quod in damnatis non est spes. Nam hinc Tho. vbi sic. sicut ad veram beatitudinem spectat ut aliquis certus sit de sue beatitudinis perpetuitate: alioquin voluntas non quietaret: sic etiam perpetuitas pene cum pertinet ad penam. Non enim de haberet rationem pene damnati si perpetuitatem damnationis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job. xv. Non credit. s. qui est damnatus: quod reuertitur

rem glorie: quod ubi et perfectissime locum da requies inuenitur. ¶ Secunda regula monstranda dicitur: varietas. In qua videndum est que differentia sit inter fidem et spem. Respondet hinc Augu. in enchiridion: quod est triplex. Prima quod spes non est nisi bonarum rerum: fides vero malarum et bonarum. Secunda quod spes est futurorum tantum: fides vero est futurorum preteritorum et presentium. Tertia quod spes est de bonis tantum sibi: fides vero de bonis tam sibi quam alijs. ¶ Tertia regula dicitur: veritas. In qua tres veritates notari possunt. Prima hinc. s. Tho. ii. ii. q. xvii. quod in beatis non est spes: quod iam habent quicquid volunt. Unde ad Romanos. vii. Quod videt quis quid sperat? Et Augu. x. de ciui. dei. c. xxv. ait: Spes enim que videtur non est spes. Tanta est enim in ipsis certitudo beatitudinis: quod nullam spem habere coguntur. Si vero dicatur quod sancti in patria expectant resurrectionem et corporum glorificationem: ergo sperant. Respondetur hinc Bona. quod nec anime beatorum nec angeli proprie habent spem. Et ratio est: quod spes est expectatio premij substantialis. Omnes autem hi premij substantialia habent: et ideo carent spe proprie dicta. Alia est ratio: quod spes habet annexam fidem. Si des autem cognitio enigmatica est. Et quod claritas visionis diuine tollit omnia enigmata: per consequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rationem dicitur: quod nec anime nec angeli habent spem. Potest tamen dici quod in eis non ponatur spes proprie dicta. s. que est expectatio premij substantialis: est tamen in eis spes large dicta per quancumque expectatio de se de se et gau dij accidentalis. ¶ Secunda veritas est: quod in damnatis non est spes. Nam hinc Tho. vbi sic. sicut ad veram beatitudinem spectat ut aliquis certus sit de sue beatitudinis perpetuitate: alioquin voluntas non quietaret: sic etiam perpetuitas pene cum pertinet ad penam. Non enim de haberet rationem pene damnati si perpetuitatem damnationis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job. xv. Non credit. s. qui est damnatus: quod reuertitur

De virginitate.

possit de tenebris ad lucem. Et si quis petat quare: respōdet glo. Sicut enim inuoluit tenebris luce desperat: sic etiā dānati desperant vñq̄ posse egredi de tenebris inferni. ¶ Tertia veritas est q̄ spes reperitur in his qui sunt in purgatorio: et in his qui sunt i hac vita. De his qui sunt in purgatorio: p̄t p̄ magistrū sen. in. iij. dicentē: Quod sancti patres felici spe ingressum ianue celestis expectabāt. Si ergo diceret q̄ ipsi sunt certi q̄ nō possunt dānari: ergo non indigent sulcimento spei. Dicēdū h̄m Bon. q̄ hoc nō est p̄pter assecutionē glorie: sed p̄pter cōfirmationē liberi arbitrii: quod est extra statū merēdi atq; demerēdi. Et illa confirmatio non euacuat spem: quā ponat extra statū vertibilis rat̄ liberi arbitrii. De his dō qui sunt in hoc mūdo dubium est an spes possit esse in peccatoribus. Videt em̄ q̄ non: quia h̄m magistrū in. iij. dif. xxv. Sine meritis aliquid sperare: nō spes: s; presumptio dici potest. S; dicas: Omnes peccāt et oēs sperant. ergo &c. Respondet Bon. q̄ quadrupliciter aliquis potest exire in actū sperandi. Aut em̄ sperat habendo merita in p̄posito: in radice et in effectu: sicut homo iustus q̄ diu dño seruiuit. Aut sperat habendo merita in p̄posito et in radice: sed nō in effectu. Sicut ille qui ante bonū vsūm virtutum postq̄ suscepit gratiaz expectat beatitudinē et per illam sperat saluari. Aut sperat habēdo merita in p̄posito nō in radice nec in effectu: sicut ille qui est in peccato mortali: tñ p̄ponit penitere et facere bona: et sic sperat consequi beatitudinē. Aut sperat nō hūdo merita nec i p̄posito: nec i radice: nec i effectu: sicut ille qui facit malum et perseverare intendens credit per solā m̄iam saluari neglecta diuina iusticia. Prim⁹ act⁹ est spei iam formate et exercitate. Secū⁹ dus formate et primo infuse. Tertio spei informis. Quartus presumptionis: qz presumptio est tñ q̄s in malo sine emendatione sperat posse saluari. An Greg.

Qui vestigia xpi dedignantur seq; qua temeritate sperat ad eius claritatē gaudio peruenire. hec ille. Sed si peccator disponeret se conuerti: licet sit peccator: tñ sperare potest et debet vitam eternā: quia vt ait Hiero. ad Rusticum monachū. Nihil sic offendit deū q̄ despario.

Et sic p̄t primum principale. Secundo contemplerur spei distinctionem. Nam triplex spes potest distingui: videlicet

Prima dicitur bona.

Secunda dicitur vana.

Tertia dicitur falsa.

¶ Prima dicitur bona que est in deum vel ratione gratie: qz in omni necessitate sperat gratiam a deo inuenire: vel ratione venie: quia sperat consequentiā delictorū suorū: vel ratione glorie: quia homo sperat omnē gloriā suam a deo. Et de hac dulcissima spe ait sapiēs Eccl̄ia. ij. Resp̄cite filij nationes hoim: et sc̄tote quia nullus sperauit in dño et confusus est. Et Proverb. xvj. Qui sperat in dño beatus est. Et ps. lxxiij. Beatus homo qui sperat in te. Et alibi. ps. xxxix. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius. Et ps. xx. et. lxx. In te dñe speraui &c. O q̄ firmus est stabilimētū sperare in dño. Vere nil in hoc mundo securius fieri potest. ¶ Secunda spes dicitur vana. Et hec est illorū qui spem suā ponūt in vanitatib; mundi. Vnus itaq; spes vana dicitur Johan. s. cano. ij. c. Mundus transiit concupiscētia eius: Quid est em̄ qd non in breui transeat euanescat vt fumus. O miseria humana audi quid de seipso loquitur sapiēs Eccl̄s. ij. c. Magnificauit opa mea: edificauit mihi domos: plantauit vineas: feci hortos et pomeria: et conserui ea cūcti generis arboribus: extruxi mihi piscinas aquarū: vt irrigarē siluā lignorum germinatiū. Possedi seruos et ancillas: multaq; familiā habui. Armēta quoq; et magnos ouī greges vltra oēs q̄ fuerunt ante me in hierusalē. Coaceruaui mihi argētū et aurū et substantias regū et

provinciarū. Feci mihi cantores et cantatrices: et delicias filiorum hominum. Lyphos et viceolos in ministerio ad vina fundenda: et supgressus sum opibus omnibus qui fuerunt ante me in hierusalem. Sapientia quoque preuenerunt mecum: et omnia que desiderauerunt oculi mei non negaui eis. Nec prohibui cor meum quin in uoluptate frueretur: et oblectaret se in his que preparaueram. Et hanc ratus sum partem meam si uiderer labore meo. Cumque me puertissem ad uersa opera que fecerant manus mee: et ad labores in quibus frustra sudaueram: uidi in omnibus uanitatem et afflictionem animi: et nihil permanere sub sole. hec ibi. Exemplifica de senectute hominis etc. 30 Chrysostomus. homel. vi. super Job. ait: Vanitas uanitatum inquit Ecclesie: et omnia uanitas. Hunc periculum si saperet que in potentia uersatur: in parietibus suis omnibus et uestibulis scriberent: in domo et in foro: et ante oia in conscientijs suis: ut semper id oculis cerneret: et corde sentirer. Quam enim multum sunt rerum facies et imagines uane que decipiunt incautos: de istud carmen salutare quotidie et in prandijs et in cenis conuentibusque omnibus: unquamque proximo suo canere libeter a primo suo audire libeter: quia uanitas uanitatum et omnia uanitas. hec ibi. Tertia spes dicitur falsa. Et hec est illorum qui nunquam credunt se esse mortuos. Verificat enim de his illud Iulij de senectute dictum. Nemo est tamen senex qui non se putet per annum posse uiuere. Cui percordat Hieronimus ad Ananiam. Nemo est sic fractis uiribus: et decrepitate senectutis: ut non se putet adhuc annus esse uicturum. Unde subrepat obliuio conditio nis sue: ut mortale animal iam itaque soluendum erigat in supbia: et a se celum tangat. hec ille. Patet enim satis euidenter hanc spem esse falsam. Et sic per se secundum principale.

Tertio contemlemur spei fructificationem. Possumus autem in hoc mysterio triplicem spei fructum ponere.

Primum dicitur fortificatio.
Secundum dicitur confortatio.

Tertius dicitur assicuratio.

De primo igitur patet: quia spes fortificat hominem in laboribus suis. iuxta illud Originis super Ezechielem. Spes futurorum: laboribus requie parit. Nam si uana spe bonorum temporalium tot grauia et onera ardua mortales tolerant infelices: quomodo laborare usque ad mortem difficile uideri potest his qui sperant regnum celorum? Quare diebus ac noctibus uarijs curis homines mundi indessesse sudant: nisi quia aliquid sperant adipisci? Laborant diu sperantes magnifice diuini: laborant milites sperantes gloria temporalis acquirere: laborant mercatores sperantes diuitias adipisci: laborant artifices et agricole victum uestitumque sperantes recipere. Sed multo fortius laboribus insisteret si finalis uita eterna speraret. hec ille. An Gregorius in moralium. et ponit in decretis. dist. xlvij. c. omnes. Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt: in celestibus debiles. Nam per temporali gloria desudare usque ad mortem appetunt: et per spe perpetua: nec parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris iniurias quaslibet tolerant. et per celesti mercede vel tenuissimi ubi contumelias ferre recusant. Terreno iudicio toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione coram domino vel hore unius momento lassantur. Sepe nuditate: deiectione: fame per acquirendis diuitijs atque honoribus tolerant: et earum rerum spe se per abstinentiam cruciant ad quas adipiscendas festinant. Supna autem laboriose querere tanto magis dissimulant: quanto magis ea retribui tardi putant. hec ille. Primum quod sancti iugum domini fortiter portauerunt: et non in firmi mortales. Secundus spei fructus dicitur confortatio. Ipsa enim solatiu est tribulatores afflictos in hac uita: quam impossibile est quod qui sperat in domino succumbat. Exemplifica in prosperitate et afflictione. Ideo Hieronimus in epistola ad Euzachium eum reprehendendo scribit eo quod nimis doluit de dormitione filie. Ait enim. Charitatis tue scripta percepi: in quibus amicum tuum dolore commotum de filie dormitione

De virginitate.

tionē cognouit. Nō aliud pncipalr admiratus sum q̄ xpiani pectoris i te virtutē ablatā fuisse animū flecteres ad dolore. Stupeo murū fidei penetratū vulnerib⁹ orbitatis: quē sopire debuerat spes resurrectionis ⁊ regni celestis. Nūq̄ spes cū dolore p̄cordat: nec fides aliqui sentit quāscūq̄ iacturā. Resurgere credim⁹ mortuos n̄ros ⁊ plāgimus: Quid facerem⁹ si inoī t̄rimodo perceret de voluntas cui⁹ sola sufficeret ad solaciū cui nullū p̄ponere inuenimur affectū: cū qd̄ dederat abstulit dñs q̄ creauerat. Quis est illē q̄ plāgat qd̄ ad t̄ps acceperat. Comodauerat vt hr̄es quāscūq̄ t̄pē voluisset: ⁊ cū veller rursus auferret. Nihil abstulit de tuo: q̄ dignatus est recipere p̄p̄riā. Creditū suū recipere decuit credito: ⁊ nihil aliud decet q̄ credito: suo gr̄as agere mutuantē. Sic Job. s. c. legim⁹ quē sequamur deuotissima voce dicentem: Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit: ita factū est. sicut nomē dñi b̄ndictum. hec ille. Fecisset q̄ Tyas⁹ sicut Job si recte sperasset in dño. Tertius spei fruct⁹: assecuratio: q̄ hec virt⁹ reddit hoīem securū in morte: quā hoīes oēs ita timent. P̄t̄ de paulo ad Phil. s. Cupio dissolui ⁊ esse cū xpo. P̄t̄ de sc̄to Andrea in cruce p̄dēre. de quo ait Aug. li. de pe. Ne p̄mittas me dñe descēdere viuū: sed t̄ps est vt cōmedes terre corp⁹ meū. Tādiu em̄ illud portam: terre iā illud comēda: ⁊ ampli⁹ me vigilare non p̄mittas. hec ibi. Agam⁹ ⁊ nos silr: vt digne sperare illā gl̄iam possim⁹: hic p̄ gr̄am ⁊ in futuro per gl̄iam. Amen.

De virginitate.

Sermo. ix.

Queramus domino n̄ro regi adolescētulam virginē. iij. Reg. s. Soler queri a doctoribus ⁊ apd̄ morales philosophos vtrū seruare virginitatē sit li-

citū. Et videtur quibusdā q̄ non. Et rō ipsoꝝ est. Omne quod p̄trariat p̄cepto legis non est licitum: sed virginitas est h̄ndi. ergo ⁊c. Nam p̄ceptū legis est Benefic. ij. c. De omni ligno qd̄ est i paradiso cōmedes cōseruari valeas. Silr hoc est p̄ceptum legis nature. Ben. s. Crescite ⁊ multiplicamini. Vn̄ quēadmodū est illicitū se abstinere a cibo sic non est licitū seruare virginitatē: q̄ est cōtra p̄ceptū legis nature. Sc̄da rō est talis: Omne qd̄ recedit a medio virtutis est vitiosum. Vn̄ p̄b. ij. Ethico. dicit: q̄ voluptate vtitur nec ab vno se abstinere intēperat⁹ est: q̄ autē oēs fūgit agrestis est. S̄z q̄ seruat virginitatē ab oī delectatione se abstinere venerat: ergo illicitū est. Et sic apud illos erat virtū ⁊ nō virtus. Ad quod videt beatus Tho. ij. q. c. li. art. ij. q̄ i hūanis actibus illud est vitiosum qd̄ est p̄ter rectā rōnē. Vabet autē hoc ratio recta: vt his que sunt ad finē vtratur aliq̄s sed ea mēsurā que cōgruit fini. Est autē hoīs triplex bonū vt dicit p̄b. s. ethico. Prīmū est qd̄ p̄sistit in rebus exteriorib⁹: puta diuitijs. Sc̄dū est qd̄ cōsistit in bonis corporis: sicut est sanitas: pulchritudo: ⁊ filia. Tertius est qd̄ consistit in bonis anime: inter que p̄ncipalis est vita cōtemplatiua q̄ est potior vita actiua: vt dicit iij. ethi. ⁊ Luce. x. Maria optimā partem elegit ⁊c. Quoz bonoz exteriorum quedā ordinant⁹ ad ea q̄ sunt vite contemplatiue. P̄tinet ergo ad rectitudinē hominis: vt aliquis vtratur exterioribus bonis sicut eam mēsuram q̄ competit corpori: ⁊ similiter de alijs vt possit contemplari: ⁊ hoc non est vitiosum. Similiter si aliquis abstinere se a delectationibus corporalibus vt liberius possit vacare vite contemplatiue: hoc non est vitiosum. Et quia virginitas relinquit veneream delectationē vt possit vacare vite contemplatiue: ideo vitiosum non est: immo magis virtuosum. Ideo virginitas est licita. Circa quam virtutem quattuor notabimus content